

ORGANIC AGRICULTURE AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF RURAL TOURISM

EKOLOŠKA POLJOPRIVREDA KAO IMBENIK RAZVOJA RURALNOG TURIZMA

KULENOVIC, Zeljka & SKORJANC, Andela

Abstract: *Organic farming emerged in the late twentieth century as the needs of growing plants and animals without the use of agrochemicals. The Republic of Croatia in 2013 had 1843 ecological producers and to the 2016th year as a strategic goal sets increasing environmental surfaces than 8% of the total agricultural land. The development of rural tourism is closely related to organic farming as a fundamental factor in the development of local communities through the synergy effects of organic farming and rural tourism.*

Key words: *organic agriculture, rural tourism, development opportunities*

Sažetak: *Ekološka poljoprivreda javila se krajem dvadesetog stolje a kao potreba uzgoja biljaka i životinja bez primjene agrokemikalija. Republika Hrvatska je u 2013. godini imala 1843 ekološka proizvo a a te se do 2016. godine kao strateški cilj postavlja pove anje ekoloških površina od 8% u ukupnim poljoprivrednim površinama. Razvoj ruralnog turizma u uskoj je vezi sa ekološkom poljoprivrednom proizvodnjom kao temeljnim imbenikom razvoja lokalne zajednice kroz ostvarenje sinergijskih u inaka ekološke poljoprivrede i ruralnog turizma.*

Klju ne rije i: *ekološka poljoprivreda, ruralni turizam, mogu nosti razvoja*

Authors' data: Zeljka **Kulenovic**, pred. dr.sc., Veleu ilište Lavoslav Ruži ka u Vukovaru, Županijska 50, Vukovar, zeljka.kulenovic@vevu.hr; Andela **Skorjanc**, studentica, Veleu ilište Lavoslav Ruži ka u Vukovaru, Županijska 50, Vukovar, andela.skorjanc@hotmail.com

1. Uvod

Ekološka poljoprivreda javila se krajem dvadesetog stoljeća a kao potreba uzgoja biljaka i životinja bez primjene agrokemikalija. Već je 1972. godine osnovana Međunarodna organizacija za ekološku poljoprivredu INFOAM s osnovnim ciljem širenja ekološke poljoprivrede kao koncepta ekološke, socijalne, gospodarske i održive poljoprivredne proizvodnje s minimalnim stupnjem oneišćenja. [1] Ekološka poljoprivreda u Europskoj uniji regulirana je Uredbom EU br. 2092/91, dok je u Republici Hrvatskoj prvi Zakon o ekološkoj proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda donesen 2001. godine (NN 12/01) te 2010. godine Zakon o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda.

Neosporna je činjenica trend povećanja površina pod ekološkim uzgojem, kako u Europskoj uniji, tako i u Hrvatskoj. Prema podacima FIBL/IFOAM, od ukupnih svjetskih površina pod ekološkom proizvodnjom, čak je 30% u Europi. Krajem 2012. godine u Europi je pod ekološkim uzgojem bilo 11,2 milijuna hektara te 10 milijuna u državama članicama EU. U Europi ima više od 320.000 ekoloških gospodarstava odnosno više od 250.000 u EU. Ekološki lideri su Španjolska, Italija i Njemačka, a u Lihtenštajnu, Austriji, Švedskoj, Švicarskoj, Estoniji, Češkoj i Latviji je pod ekološkim poljoprivrednim površinama više od 10% u odnosu na ukupno poljoprivredno zemljište. U odnosu na 2011. godinu zabilježeno je povećanje ekoloških površina od 600.000 hektara. Veličina europskog tržišta ekološke hrane u 2012. godini je iznosila 22,8 milijarde eura, odnosno 20,9 milijardi u EU. [2] Ekološka poljoprivreda u Hrvatskoj na samom je europskom dnu. Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, u 2013. godini bilo je 1864 ekološka proizvođača. Hrvatska je u 2012. godini imala 31.903,59 hektara pod ekološkom proizvodnjom.

Udio ekološke poljoprivrede u ukupnoj (konvencionalnoj) poljoprivredi je u 2012. godini dosegao 2,45 %. Broj proizvođača i površine pod ekološkom poljoprivredom u tendenciji su porasta zahvaljujući i potpori države, sufinanciranju stručnog nadzora i certifikacije od strane pojedinih županija, aktivnom sudjelovanju u edukaciji i informiranju poljoprivredne savjetodavne službe te aktivnom radu ekoloških udruga. Prema Akcijskom planu razvoja ekološke poljoprivrede u RH za razdoblje 2011.-2016., cilj je povećati udio pod ekološkom poljoprivredom na 8% [3]

Cilj rada je pokazati važnost razvoja ekološke poljoprivrede te njezine uloge u inženjeringu na razvoj lokalne zajednice i mogućnost plasiranja ekoloških proizvoda kroz ruralni turizam.

2. Važnost ekološke poljoprivrede

Važnost ekološke poljoprivrede je višeznačajna. U prvom se redu njezina važnost ogleda u očuvanju agroekološkog sustava. Ekonomska i ekološka dimenzija od ekološke poljoprivrede te njezina važnost za tržište Europske unije vidljiva je u Uredbi Vijeća EZ-a br. 834/2007 uz smjernice za proizvodnju, preradu, distribuciju i uvoz ekoloških poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. [4] Ona je održiva, a

temelji se na plodnosti tla i o uvanju prirode, biljaka, životinja, o uvanju biološke raznolikosti uz podizanje i maksimiziranje kvalitete poljoprivredne proizvodnje. Socijalno je pravedna, etički prihvatljiva, gospodarski isplativa te održiva. Pruža dodatni izvor prihoda, jača lokalnu zajednicu, kreira mogućnosti za dodatno zapošljavanje, budući da je radno intenzivna. Omogućuje mladim ljudima da se obučavaju i promoviraju održivi razvoj ruralne sredine u suživotu s prirodom. Ekološka proizvodnja odgovor je na povećanje potražnje za eko hranom koja je visoke kvalitete uz minimalne udjele kemijskih sredstava, bez primjene mineralnih gnojiva, genetski modificiranih organizama i pesticida. Nutritivna vrijednost ekoloških proizvoda veća je od onih iz konvencionalne proizvodnje.

3. Ekološka poljoprivreda kao imbenik razvoja ruralnog turizma

Politika ruralnog razvoja određena je kao prioritetni cilj 27 država članica EU na kojima je području više od 90% ruralnog teritorija te 56% ruralnog stanovništva. Prema OECD kriterijima, u definiranju ruralnog područja Republike Hrvatske čak je 91,6% ukupnog područja klasificirano kao ruralno, 88,7% naselja smješteno je u ruralnom području na kojem živi 47,6% ruralnog stanovništva. Temeljni baza ruralnog razvoja neosporno je poljoprivredna proizvodnja te u novije vrijeme ekološka poljoprivredna proizvodnja kao element promocije ruralnog razvoja kroz diverzifikaciju poljoprivrednih aktivnosti, povećanje produktivnosti i smanjenje ruralne populacije. [5]

Nova politika ruralnog razvoja EU zahtijeva multifunkcionalan model europske poljoprivrede koji treba osigurati hranu visoke kvalitete i dodanu vrijednost, ali i komponentu okoliša koji treba održavati i obnoviti ruralna područja, njegove stanovnike, vodu i zemljište. [6] Povezivanje ekološke poljoprivrede i turizma kao strateške odrednice ruralnog razvoja podrazumijeva simbiozu i stvaranje dodatne vrijednosti ekološkom gospodarstvu.

Ekološka poljoprivreda i ruralni turizam povezani su prvenstveno kroz gastronomski i prirodni turizam te igraju važnu ulogu u budućem razvoju ruralnih područja. [7] Evidentno je da je ruralni turizam u Hrvatskoj nedovoljno razvijen, izuzetak su Istra i Osječko-baranjska županija. Razvoju ruralnog turizma te njegovoj popularizaciji bitno doprinose gastronomija i enologija. Oko 160 tisuća građana Hrvatske posjećuje vinske ceste, 61% kupuje lokalna vina, 63% kupuje lokalne prehrambene proizvode, a 53% posjetitelja naručuje lokalna vina u restoranima. Što se posjetenosti ruralnog turizma, u ukupnim međunarodnim putovanjima sudjeluje s udjelom oko 3% uz godišnji rast od 6%. Osnovni je problem nedovoljna domaća potražnja i nepoticajno okruženje. [8] Mogućnosti za razvoj ruralnog turizma temeljenog na ekološkoj proizvodnji su brojne. Ekološka poljoprivreda otvara tržište eko hrane za proizvođače u ruralnim sredinama. Sama proizvodnja eko hrane povlači za sobom njezinu preradu, pakiranje i promociju što otvara mogućnosti za novo zapošljavanje i otvaranje mikro i malih tvrtki specijaliziranih za servis ekološkim proizvođačima s ciljem promicanja eko hrane, zdravog života, povezivanja s prirodom i promoviranja

ruralnog turizma. Ruralni turizam novi je trend koji otvara mogućnosti razvoja ekološke svijesti, promicanje kulture i baštine, starih običaja i zanata kroz brojne manifestacije, sajmove uz poticanje društveno-kulturne povezanosti ruralne zajednice.

Mogućnosti razvoja trebaju biti u skladu sa Strategijom razvoja lokalne sredine uz uključenost javne vlasti i lokalnog stanovništva te udruga civilnog društva. Poticanje ekološke svijesti treba biti usmjereno na suživot s prirodom, mogućnosti zapošljavanja i sprječavanje odlazaka mladih iz ruralnih sredina, jačanje povezanosti između u obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i lokalne ruralne sredine, promicanje ekoloških proizvoda te povećanje atraktivnosti ekološke proizvodnje i ruralnog ili ekoturizma.

Povećanje biološke raznolikosti, briga za dobrobit životinja te inicijative za ruralnom rekreacijom i većim boravcima u prirodi uz konzumaciju ekoloških proizvoda dovode do novog upravljanja gospodarstvom i većom orijentacijom na obavljanje dodatnim djelatnostima gospodarstva usmjerenih na povezivanje ekološke poljoprivrede i turizma sa stvaranjem dodatnih prihoda gospodarstva i koristi za ruralnu sredinu.

4. Zaključak

Novi trendovi ruralnog razvoja strateški su određeni u razvojnim dokumentima Europske unije i Republike Hrvatske. Osnovni je cilj unaprjeđenje kvalitete života, održivi ruralni razvoj te gospodarski, socijalni, kulturni i demografski oporavak sela kroz sinergijski uinak ekološke poljoprivrede i ruralnog turizma. Republika Hrvatska na samom je dnu po ekološkoj proizvodnji, iako je zabilježen trend povećanja broja ekoloških proizvoda. Do 2016. godine cilj je povećati ekološku proizvodnju na 8% udjela u ukupnim poljoprivrednim površinama. Iako se ruralni turizam prvenstveno temelji na gastronomiji, posebno je atraktivna mogućnost promocije ekoloških proizvoda i ekološkog načina života u ruralnoj sredini. Možnosti razvoja ruralnog turizma baziraju se na tradiciji ruralne sredine uz dizanje svijesti o odmoru na istom zraku i konzumaciju ekoloških proizvoda uz ponudu zabave, sporta, rekreacije i kulture.

Ekološka poljoprivreda temeljni je temelj razvoja i osnovna ponuda i djelatnost na kojoj počinje razvoj ruralnog turizma. Ekološka poljoprivreda i ruralni turizam u simbiozi te se međusobno nadopunjuju. Iako su osnovne djelatnosti, mogućnosti razvoja ruralnog turizma vide se u dodatnim aktivnostima promocije ekološke poljoprivrede i ruralnog turizma te stvaranja novih dopunskih djelatnosti i veću uključenost različitih dionika, od lokalne vlasti, lokalnih stanovnika i udruga civilnog društva koji će zajednički ostvariti veću mogućnost promocije ruralne zajednice, lokalne kulture i baštine.

Daljnji napredak vidimo u preradi ekoloških proizvoda, pakiranju i promociju te stvaranju novog kanala distribucije upravo kroz ruralni turizam. To otvara

mogu nosti za novo zapošljavanje i otvaranje mikro i malih tvrtki specijaliziranih za servis ekološkim proizvođačima a ima s ciljem promicanja eko hrane, zdravog života, povezivanja s prirodom i promoviranja ruralnog turizma.

5. Literatura

- [1] Leu, A., (2012.), *Organic without Boundaries*, Goldinho, D., (ed.), str. 7-8, 978-3-944372-00-6, INFOAM, Bonn, dostupno na: http://issuu.com/ifoampublications/docs/organic_without_boundaries_-_ifoam_celebrating_40_/3, pristup: 12.04.2014.
- [2] FIBL/IFOAM, *The World of Organic Agriculture – Statistics&Emerging Trends 2013*, dostupno na: <http://www.fibl.org/en/themen/themen-statistiken.html#c7231>, Pristup: 14.4.2014.
- [3] Akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede u RH za razdoblje 2011.-2016., Zagreb, veljača 2011., MPRRR RH
- [4] Batelja Lodeta, K., Gugi, J., Melik, Z. (2011.), *Ekološka poljoprivreda u Europi i Hrvatskoj s osvrtom na stanje u voćarstvu*, Pomologia Croatica, Vol. 17-2011, No. 3-4, str.135.-148. dostupno na: file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/06_Kristina_Batelja_Lodeta_i_sur_Ekoloska_poljoprivreda_u_Europi_i_Hrvatskoj.pdf, Pristup: 14.4.2014.
- [5] Kušen, E., (2006.), *Ruralni turizam*, u: Hrvatski turizam: plavo, bijelo, zeleno, Zagreb, Institut za turizam, 167-190.
- [6] Sarudi, C., Szakaly, Z., Mathe, A., Szente, V., (2003.), *The Role of Organic Agriculture in Rural Development*, Agriculture Conspectus Scientificus, Vol. 68, No.3., 197-202, Kaposvár
- [7] Privitera, D., (2010.), *The Importance of Organic agriculture in Tourism Rural*, Applied Studies in Agribusiness and Commerce, Vol.4, No. 1-2., p. 59-64, Budapest, HU-ISSN 1789-221X, Dostupno na: <http://purl.umn.edu/91113>, Pristup: 14.4.2014.
- [8] *Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine*, NN 55/13

Photo 040. Escaping from the basement / Izlaz iz podruma